

Rezoluția
Adunării generale a Societății pentru Cultura și Literatura Română în
Bucovina din 21 iunie 2014

Înființată la Cernăuți, sub stăpânire austriacă, în scopul promovării limbii și culturii române în permanent declin, ambele marginalizate instituțional prin politici de deznaționalizare sistematică, Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina constată cu mâhnire că și în prezent, după mai bine de un secol și jumătate de existență, elementul românesc din vechea capitală a Bucovinei și din împrejurimile ei se confruntă cu pericolul asimilării și dispariției lente și sigure. Timpurile de tristă amintire ale administrației galițiene asupra Bucovinei reverberează peste ani, iar Societatea noastră, care nu întâmplător a luat ființă în 1862 când Bucovina se despărțea de Galiția și devenea ducat, are de îndeplinit în continuare o misiune istorică.

Recunoscându-i Bucovinei origini daco-romane, Austria recunoștea, prin diplomă imperială, autohtonitatea românilor bucovineni, pe care sovieticii (iar după ei și statul ucrainean independent și suveran) nu au mai dorit s-o ia în seamă. Însă, a venit timpul ca Ucraina să recunoască oficial românilor din Bucovina calitatea de autohtoni, așa cum a recunoscut-o, în al 12 – lea ceas, tătarilor din Crimeea. Nu e cazul să discutăm aici dacă această recunoaștere s-a făcut din grija statului ucrainean pentru tătarii crîmleni, ca cetățeni loiali ai săi, sau din interese geopolitice. Nedumeririle noastre sunt altele. De ce românii sau ungurii din Ucraina nu pot beneficia de același statut? Nu cumva pentru faptul că asta le-ar aduce mai multe drepturi? Dar dacă respectivele comunități naționale, care de secole locuiesc pe pământul lor strămoșesc, se comportă loial față de statul al căror cetățeni sunt, pe cine ar deranja acordarea unor asemenea drepturi prevăzute în comunitatea internațională? Iată câteva întrebări la care Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina ar dori să afle

răspunsuri. Pentru că această Societate, poate mai mult decât oricare alta, a fost mandatată de ctitorii ei să grijească de destinul românilor bucovineni pe toată durata existenței acestora, sau, cum se obișnuiește astăzi a se zice, să monitorizeze respectarea drepturilor lor identitare în orice perioadă de timp și în orice conjunctură istorică.

Nu e niciun secret că românii din nordul Bucovinei, în perioada sovietică, au fost, practic, ocultați sub aspect identitar și în cea mai mare măsură nedreptățiți sub aspect național, însuși numele de „român” fiindu-le pus, *de facto*, sub interdicție. Chiar dacă unii – destui de puțini – erau trecuți din inerție în actele de identitate ca fiind de naționalitate română, ei trebuiau să se declare, în public, moldoveni. Altminteri, riscau să fie etichetați drept naționaliști-extremiști și să fie tratați în consecință. O dată cu destrămarea URSS-ului, toată lumea a crezut că această divizare artificială nedreaptă în români și moldoveni a conaționalilor noștri de dincolo de sârma ghimpată va dispărea. Dar n-a fost așa, ea fiind menținută de către noile autorități. Cinismul unei asemenea gândiri politice care, urmând vechea stratagemă sovietică, face în mod artificial și intenționat dintr-un popor două popoare, rezervându-le rubrici separate în statistici demografice oficiale, este cât se poate de evident. Nu știm cât timp trebuie să mai treacă pentru ca un stat-națiune să înțeleagă că nu există în cadrul lui două minorități distincte, cu două istorii și cu două limbi diferite – minoritatea română și minoritatea moldoveană –, ci doar o singură comunitate cu o singură limbă, care nu poate fi alta decât cea științific dovedită, cea română. Cealaltă așa-zisă naționalitate a fost născocită de țariști și preluată de bolșevici pentru a fi exploatată politic, ea neexistând decât ca instrument propagandistic folosit în scopuri meschine, nedemne de o țară care năzuiește la un destin european civilizată.

O altă problemă dureroasă pentru românii din nordul Bucovinei și nu numai de acolo, ci și din întreaga Ucraină, este educația în limba maternă. Este o problemă existențială pentru conaționalii noștri de dincolo. Dacă dispăre

sistemul de educație în limba maternă, dispare și ființa națională a comunității în integritatea ei. Să ne amintim cu câtă durere în suflet recunoșteau deputații români din primele legislaturi ale Dietei Bucovinei că nu-și pot susține discursurile în limba română pentru că nu au avut parte de o educație corespunzătoare în această limbă. Or, tocmai pentru a lichida acest handicap, înaintașii noștri s-au constituit în acele timpuri dramatice în Societatea pentru Cultură. Ne pare rău că și acum, peste un secol și jumătate, românii din Cernăuți simt povara unei politici educaționale orientată tot mai mult spre slăbirea ființei lor naționale și constatăm cu regret că segmentul românesc al populației din regiunea nordică a Bucovinei continuă să fie profund dezavantajat în plan școlar.

Pentru a nu fi învinuiți că facem afirmații neîntemeiate, vom detalia prin ce anume sunt ei nedreptățiți. În primul rând, prin micșorarea continuă a numărului de instituții de învățământ și grădinițe de copii în limba română. Apoi, prin reducerea orelor de limba română în școli, prin discriminarea elevului minoritar, privat de dreptul de a studia în școală materia „Literatura română” și înlocuirea acestui obiect de studiu cu unul integrat numit „Literatura”, care reprezintă un melanj de opere ale scriitorilor români și străini, ponderea celor români fiind din ce în ce mai mică. La acestea trebuie adăugate marginalizarea și înlocuirea limbii minoritarilor cu limba națiunii majoritare în predarea unui număr tot mai mare de materii în așezămintele de învățământ secundar unde, pe timpul sovieticilor, toate materiile se predau în limba română (numită atunci, pe criterii politice, moldovenească). Crearea de școli mixte, ca etapă preliminară în transformarea lor în școli cu predare în limba națiunii majoritare și campaniile de propagandă, fățișă sau ascunsă, printre părinții viitorilor elevi de clasă întâi spre a-și înscrie copiii în clase cu predare în limba ucraineană sunt fenomene curente în țara vecină.

Închiderea grupelor românești la facultățile cu profil real de la Universitatea din Cernăuți sau, acolo unde asemenea grupe încă mai există „pe hârtie”, prin formarea necorespunzătoare a unor cadre didactice, cu însușirea

terminologiei și limbajului de specialitate în altă limbă decât cea a școlii în care acestea vor fi trimise să funcționeze după absolvire este un alt obicei nociv pentru învățământul în limba română din Ucraina. Se poate presupune și că respectivii studenți sunt intenționat pregătiți doar pentru a preda în ucraineană viitorilor elevi din școlile românești, sub motiv că în limba română nu stăpânesc termenii științifici și nu au la dispoziție limbajul de specialitate impus de materia respectivă.

Trimiterea către conducerea școlilor cu predare în limba minoritarilor a unor circulare și recomandări din partea inspectoratelor sau a ministerului de resort privind „oportunitatea” predării unor materii, cu profil umanist sau real, în limba oficială a statului și indicațiile telefonice prin care se fac presiuni din partea unor șefi ierarhici sau reprezentanți ai altor organe cu deprinderi și metode reprobabile de lucru, moștenite de la faimoșii lor predecesorii sovietici de tristă amintire, pe care directorii, profesorii sau învățătorii din școlile cu limba de predare română sunt nevoiți să nu le facă publice din teama de a nu-și pierde locul de muncă, sunt practici curențe în Ucraina contemporană.

De-a lungul timpului, despre toate acestea s-a scris în presă, s-au făcut comunicări științifice la întruniri, simpozioane și conferințe internaționale, s-a vorbit la televizor și la radio, s-au trimis memorii către autorități, dar lucrurile nu s-au schimbat în esență, ba chiar s-au agravat. Numărul școlilor de cultură generală cu predare în limba română a scăzut în Ucraina suverană de la 96 la 76. Școlile mixte sunt tot mai numeroase, iar în școlile în care până nu demult toate materiile școlare erau predate în limba minorității locale, crește numărul materiilor predate în limba națiunii majoritare. Ordinul nr. 461, emis în data de 25 mai 2008 de Ministerul Învățământului din Ucraina, prin care se urmărea o mai bună asimilare a limbii ucrainene în școlile de cultură generală cu limba de predare a minorităților naționale, a avut ca efect colateral zdruncinarea din interior a sistemului de educație în limba minoritarilor. Față de acest fapt, președintele Ungariei, spre exemplu, a luat atitudine, la vremea respectivă, într-o

întâlnire oficială avută la Kiev cu președintele Ucrainei. Demnitarii români, ca de obicei, au considerat că e mai comod să tacă, lăsându-i pe conaționali lor minoritari din țara vecină să se descurce care cum poate, chiar dacă vor mai pierde câteva școli, chiar dacă vor rămâne cu numai un dram de identitate națională. Noi, Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, mandatați de ctitorii ei, frații Hurmuzachi, profesorul Aron Pumnul și toți ceilalți înaintași cernăuțeni, declarăm solemn că nu suntem de acord cu o asemenea atitudine. Sarcina noastră a fost și rămâne sprijinirea cu toate puterile, folosind mijloacele legale, a fraților noștri din nordul provinciei confrunțați cu pericolul crescând al deznaționalizării.

Înțelegem să fim solidari cu Ucraina în aceste clipe de grea cumpănă pentru viitorul ei. Dar și ea trebuie să înțeleagă că are o minoritate română pe care trebuie să o trateze corespunzător, oferindu-i nu numai legi foarte bune, ci și garanții de implementare reală a lor.

Minoritatea română nu a dat niciun semn de nemulțumire față de națiunea majoritară și nici față de conducătorii ei în contextul actual al frământărilor din țară, iar în timpul revoluției a sprijinit Euromaidanul. Asta nu înseamnă însă că nu are nimic de reproșat autorităților pentru starea deplorabilă în care se află, ca minoritate sfârtecată în două și profund nedreptățită în plan identitar, educațional și cultural.

Comitetul director
al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina